

A szamuráj üstököse

Yuji Hyakutake felfedezésének híre bejárta a világot — bizonyára a Meteor olvasói is kíváncsiak arra, hogy ki is ez a szerencsés japán, és miként vitte véghez „nagy tettét”.

A 45 éves Hyakutake (nevének jelentése: *száz szamuráj*) egyike a szorgos és sikeres japán üstökös vadász amatőröknek. Tanulmányait a Kyushu Ipari Egyetemen folytatta, ahol fotográfiából szerzett diplomát. A falu, ahol él, Tokiótól 900 km-re délnyugatra, Kyushu szigetének déli részén található.

Hyakutake 1965 óta érdeklődik az üstökösök iránt. Abban az évben tűnt fel a nevezetes Ikeya-Seki-üstökös. Ez jelentette számára a döntő élményt, és ennek hatására határozta el, hogy valamikor ő is felfedez egy hosszú periódusú üstökösöt.

Hét évvel ezelőtt látott neki a tényleges üstökös vadászatnak, ám Fukuokán rosszak voltak az észlelési körülmények, így csak két év óta, jelenlegi lakóhelyén (Kagoshima) keresi az üstökösöket igazán nagy lendülettel. Tavaly július óta havonta átlagosan négy alkalommal észlel a hajnali égen. Megfigyelőhelye otthonától kb. 15 km-re van, a hegyekben. A kereséshez egy 25x150-es óriásbinokulárt használ.

Első üstökösét (1995 Y1) 1995. december 26-án fedezte fel, helyi időben 5:40-kor. Ugyan nem volt egészen biztos a dolgában, de a felfedezést mégis bejelentette. A „nagyobbik” Hyakutake-üstökösöt egy hónappal később szinte ugyanannál a pozíciónál találta meg, ahol előző, karácsonyi üstökösét. Lássuk, hogyan emlékszik vissza a történetekre Yuji Hyakutake!

„Fél négyre, a holdnyugta idejére ki akartam jutni észlelőhelyemre. Szép derült volt az ég, amikor elindultam hazulról, de mire kiértem, nyugat felől befelhősödött. 4 óra körül a zenit táján kezdett felszakadozni, így sikerült beállítanom az 1996 B1 (Szczipanski)-t. Három kódösséget láttam egyetlen látómezőben, az M101-et, az NGC 5474-et és az 1996 B1-et, mely valamivel kisebbnek látszott az M101-nél. Az üstökös átmérője 8', fényessége 9^m volt. Lerajzoltam a látómezőt, de közben nagyon megfájdult a nyakam a kellemetlen pozitívúrától. Csak ezután fogtam bele a rutinszerű üstökös keresésbe. Húsz perc pásztázás után váratlanul üstökösszerű objektumra bukkantam. Először nem is tudtam, merre járok, mert felhőlyukakban észleltem. Rövid vizsgálódás után úgy tűnt, hogy a Holló csillagkép délkeleti részén lehet az objektum. Nagyon meglepődtem, mikor végre felismertem, melyik égrészen is járok. De hiszen ez ugyanaz a környék, ahol az 1995 Y1-et is találtam! Szám-

talanszor visszatértem erre a területre, amikor első üstökösömet azonosítottam, így a csillagalakzatok élénken éltek emlékezetemben. Lehetetlen, biztosan álmodom!

Otthagytam a binokulárt, hogy kicsit megnyugodjak, aztán elkezdtem lerajzolni a látómezőt. Az objektum halvány volt, de sokkal koncentráltabb, mint az 1995 Y1. Fényességét 11^m -ra, átmérőjét $2,5$ -re becsültem. 4:50-kor készültem el a rajzzal, így már csak az objektum elmozdulásáról kellett meggyőződnöm. A szürkület kezdete-kor, 5:40-kor visszamentem a binokulárhoz, de az objektum mozdulatlan maradt a csillagos háttérhez viszonyítva. Arra gondoltam, hogy az üstökös (ha ugyan valóban az) pontosan a Föld felé tart, ezért nem mutat elmozdulást.

A Hyakutake-üstökös január 31-én, egy nappal a felfedezés után. A felvételt Takou Kojima készítette 25 cm-es Newton-reflektorral és ST-6-os CCD-kamerával. Az expozíciós idő 120 s.

Odahaza átnéztem az ismert üstökösök előrejelzéseit, de a kérdéses objektum egyikkel sem volt azonos. Berajzoltam az Uranometria 332. oldalára az objektumot, és ismét megdöbbsentett az egybeesés: az 1995 Y1 felfedezési helyétől rektaszkenzióban csak néhány perc, és deklinációban is csupán 3 fok volt az eltérés! A felfedezésről végül elküldtem egy faxot a Nemzeti Obszervatóriumba ill. Syuichi Nakának.

Éjfélkor még rosszabb volt az ég, mint előző éjjel, sőt, az eső is elkezdett szitálni. Épp akkor érkezett meg a fax felfedezésem megerősítéséről, amikor már végképp lemondtam a hajnali észlelésről. A gyors megerősítés végre megnyugtatót, amire szükség is volt, mivel a várakozás nagyon megviselt.

Ez volt a második üstökösöm, de nem éreztem büszkeséget, csak örömet, hogy nem tévedtem. Remélem, ez az érzés megismétlődik, ha további üstökösöket talállok.”

A japán média eleinte nem is foglalkozott Hyakutake felfedezésével — a felkelő nap országában aligha számít újdonságnak, ha valaki üstökösöt fedez föl. A szerencsés amatőrt legelőször Angliából keresték meg, majd az amerikai sajtó következett, és csak azután jöttek a japánok (a „legrosszabb” időszakban Hyakutake felesége képtelen volt otthonról telefonálni, állandósultak a férjét „követelő” hívások).

A Gekkan Tenmon cikke (ford. Masaki Okamoto) és Yuji Hyakutake sajtóközleménye alapján: Mzs